

ב"ה

אין ליכט
פון תורה

ספר

שבט מוסר

פרשת ויעא

אידיש

507

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ח לפ"ק

בעזרת השם יתברך

פרק שביעי

• ויצא •

זאת נדבת
משפחות חלאק, אורפלי,
עסיס, קבאני וכבזר נ"י

אין דעם פרק ווערט געברענגט, א
טייערע תפלה פון דעם רדב"ז, א
תוכחת מוסר פון דעם חסיד רבינו
בחי"י, און נאך.

דער ספר האט במשך פון זיינע הונדערטער יארן עקזיסטענץ מדרין
און מחנך געווען טויזנטער אידישע קינדער אויפן ערלעכן אידישן
וועג.

דער הייליגער גאון וצדיק ר"ר הלל קאלאמייער זצ"ל האט עדות
געזאגט אז דער "שבט מוסר" האט אים געמאכט פאר א מענטש,
און אזוי האבן גרויסע צדיקים וקדושים אָנגעזאָגט זייערע קינדער
צו לערנען שטענדיג אין דעם ספר, ווייל דאָס האָט זיי געברענגט
צו דעם וואָס זיי זענען צוגעקומען.

אינהאלט
פון זיבעטער פרק

- א. אַ טייערע תפילה צו דעם גרויסן און פאַרכטיגן באַשעפער, צו לויבן זיין נאָמען און זיינע טיפע מחשבות, פון הרב דוד זמראג
- ב. אַ תוכחת מוסר פון דעם חסיד רבינו בחיייא
- ג. אַ תוכחת מוסר פון רבי יהודה החסידיז
- ד. מרגניתא דבי רב, הביאה בעל אור קדמון ובעל ספר ראשית חכמה, הביאה מרבי מאיר לעורך ולתוכחתטו
- ה. ווער איז אַ בן עולם הבאטז
- ו. צו געדענקען דעם יום המיתה זאָל אַ מענטש זאָגן צו זיין האַרץ וכו'. – פון ספר הישר לרבינו תםיז

פרק שביעי

תפילות בלשה"ק

א טייערע תפילה צו דעם גרויסן און פאָרכטיגן באַשעפער, צו לויבן זיין נאָמען און זיינע טיפע מחשבות, פון הרב דוד זמרא

א. כתר מלכות של הגאון המופלא כמו' דוד בן אבי זמרה, והיא תפלה יקרה לצור רם ונורא באימה ובמורא לדוד זמרה. לפאר שמותיו וסוד מחשבותיו והוד מפעלותיו ולה אין תמורה. תמלל גבורות למדות יקרות אשר במ סדורות בשפה ברורה. ועומק יסודות ורזים וסודות רמזים והודות ודרך ישרה. לסקל מסילות לעורכי תהלות לנורא עלילות לעתות בצרות. לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ.

ב. אתה יסוד היסודות וסוד הסודות עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות" הוה הוי' קיימת ומצוי מציאות נעלמת לכל נמצא קודמת ולכל סיבה גורמת. אתה יחיד בכל דרכי היחוד יחוד שלם אמיתי ולא כאחד המנייני' ולא כאחד היחסי' ולא כאחד המיני' אלא אחדות פשוטה מוחלטת אין ערוך אלי' ואין דמיון. כאשר בא עלי' המופת והנסיון וכל חכמי לב עלי' יתמה כי לא ידעו מה הוא. אתה

(א) עילה וסיבה הם שמות נרדפים, ופירושים א'.

(ב) אע"פ שאחד המנייני הוא רומז לתחילה שאין תחילה לפני, אעפ"כ לא נוכל לרמוז בזה על הקב"ה, לפי שדבר המנוי הוא מורגש בחושים הגופניות.

(ג) אחד היחסי הוא כמו שהוא בן עיר ירושלים מצרים. או אחד השבט כמו ראובני שמעוני וכדומה, אע"פ שהמקום אחד או שבט אחד אבל הוא כולל אנשים רבים.

(ד) כמו שאנו אומרים מין אדם או מין שוורים, אע"פ שהמין אחד הוא כולל אישים רבים. כי מצד אחד הוא נקרא אחד וגם נקרא רבים, לפיכך אין לדמות הש"י לאחדים הללו.

נמצא אבל לעצמך ולא לאחר עמך נשגב מכל רעיון נעלם מכל חוזה וחזיון נסתר ברום חביון עליון על כל עליון ועם כל זה משגיח על כל דל ואביון. אתה הוא קדמון לכל קדמון ואחרון לכל אחרון ושנותיך אין להן תכלה ולא תחלה ולא כליון וכל לשון תקום אתך לסדר שבחיך ילאה. לכן אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אם במכתב יכלה כל ספר וגליון. ולך דומי' אלהים בציון. כי לך נאה שלילות התוארים והשבח כי לא יתמו עד נצח נצחים כי אין לך מקום קבוע ולא שם ידוע. כי אתה תמלא כל המקומות ומשלים כל השמות ומגיד כל העולמות כי לך עוז ותעצומות. אתה אצלת אורות פנימיות דקות מחשביות קדמוניות נעלמות אשר לא נקבו בשמות רק בשם אורות צחות מצוחצחות כוחות אלהיות נשמות לנשמות ומי ישיג סתרי תעלומות. והשם המעיד עליהם הוא שם הוי"ה המתמלא בעשר אותיות דקות באור השכל נרשמות ובמחשבת הלב נחקקות וכו' שלשה יודי"ן מעידין ומגידין כי אין זולתו ומבלעדו אין אלהים. ועל שם זה אמר קודם שנברא העולם הי' הוא ושמו לבד כי הוא קדמון בקדמותו ונעלם בהעלמתו אין קדוש כה' כי אין בלתו. אתה הוא מסתתר בסתר אתה עמוד האורה לא תשורנו עין של כל נוצר ונברא ידע מה בחשוכא ועמי' שרי נהורא לבושי' כתלג חיור ועתיק יומין נקרא. הי' הוה ויהי' וזה שמו בתורה אהי' אשר אהי' יתברך ויתעלה. אתה חכם וממך החכמה הרשומה הדעת נודעת ולהשיג תעלומה נבער כל אדם מדעת ומעין כל כי נעלמה והוא ידע את מקומה כי היא יש מאין שנאמר והחכמה מאין תמצא להחיות את בעלי' והראש אשר בראש הוי' מעיד עלי'. שהיור"ד לכל אותיות יסוד כן החכמה לכל ההויות יסוד. ונסמך אלי' אות ה' כי בי"ה ה' צור עולמים והדברים סתומים וחתומים.

ה) מילי הוי"ה בעשר אותיות יודי"ן ואי"ו הי"י, ולכן אמר שיש בו ג' יודי"ן והם רומזים לג' אורות עליונים, והם אור קדמון, אור צח, אור מצוחצח. עיין ברי"ח דף קפ"ו ע"ב, ולפיכך אמר למעלה מחשבות קדמוניות, אורות צחות מצוחצחות, ודו"ק.

ג. אתה מבין כל תעלומות וסתרי החכמה ורזי התבונה ממך לא נסתרו וכל עליונים ותחתונים מדעת נבערו. כי ממקור החכמה נאצלה התבונה כדכתיב ואיזה מקום בינ"ה. כי היא (אות ה"י) ראשונה של שם הוי"ה כי אמר והי' העולם והזוכה לה ואכל וחי לעולם. ושם המיוחד לה בכל המקרא שם ההוי"ה בנקוד אֱלֹהִים וכאשר היו לאחדים מי ימלל גבורות ואין לנו עסק בנסתרות.

ד. ולך הגדול"ה אשר אין לה חקר ותכלה לא ראש ולא תחלה. פותח תמיד בהצלה. מרומם על כל ברכה ותהלה. אמרתי עולם חס"ד יבנה. כי ללמד זכות לעולם פונה. והוא אשר גבר על ברואיך והטוב הצפון ליראיך. ולשמו ב' אותיות אלהיות והוא אל למושעות.

ה. לך הגבור"ה הגמורה. אשר אין לה שנוי ותמורה. ערוכה בכל ושמורה. להנקם מכל עושה רשעה פן יצאו מרעה אל רעה. כי זה לעומת זה עשית. כדי שייראו מלפניך. וישוכו מורדיך אליך עדיך לעובדיך. וידעו כי אין בלעדיך. ומי יעשה כמעשיך וכגבורותיך. לשמך הנרשם בכל המקרא אלהים חמש אותיות אלהיות. הליכות עולם צופיות. לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. מי ימלל גבורות תוקף מפעלותיו.

ו. לך התפאר"ת השלמה והדעת התמימה ולא אתנו יודע עד מה. כי נבער כל אדם מדעת. אך ממך מקול הדעת נובעת. ובדעת חדרים נמלאו ותהומותיו נבקעו. וראשו לרום יגיע. ובין זרועות עולם מלכריע. ושש קצוות מגיע. ויעש אלהים את הרקיע לתת תפארת והדר לכל הויות. ושמו המיוחד של ד' אותיות שהוא נורא תהלות ולו נתכנו עלילות.

ז. לך נצחיו"ת הקיימת על שרי הימים מתרוממת ולוחמת. לבל יכנסו זרים בהיכל עונג זועמת מתקוממת. וגם נצ"ח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי הוא ענף הגדולה אשר אין לגדלתו חקר.

עמוד הימיני אשר הבית נכון עליו לעד לנצח נצחים. ונעימות בימינך נצח לקבץ נדחים. והאובדים בעמק התמורות (והשלחים). מקור הנבואות. אל ההודאות. אדון הנפלאות. וזה שמו ה' צבאות.

ח. לך ההו"ד וההדר והכבוד עוז והדר לבשת ובזרוע עוזך ים סוף הובשת. וכל שרי הסמא"ל כבשת. ענף הגבורה הגמורה לדכא תחת רגליו סמא"ל וחיילותיו. הצרים על שרי ישראל וצבאותיו. שומרי בריתו ועדותיו. והוד והדר הוא לכל חסידיו. וזה שמו אשר יקראו לו בכל הנבואות. אלהים צבאות. בימינו נוראות. ובשמאלו נפלאות. ברוך אל ההודאות.

ט. לך סוד היסו"ד הנעלם. צדיק יסוד עולם. סוד הסולם. אשר יעקב אבינו חלם ראשו מגיע שמים העליונים וסופל מוצב ארצה חפץ. כי כל בשמים ובארץ והוא ענף התפארת שושבין בינו ובין עטרת תפארת. ומכריע בין הנצחים ולא יפריד בין אחים. על כן קרא שמו שלום ואמרתם כה לחי אתה שלום וכל אשר לך שלום.

י. לך המלוכה הנסוכה השמורה בכל וערוכה. ובה היו כולם לאחדים וראש ואדון לכל הנפרדים והוא הכסא המתנשא הנושא את נושאי ושומע את עומסיו בלי יגיעה וכלי עיפה. והוא אפריזון והגוה הנקרא עיר ציון ושם חביון האור הצפון ושם יקוו המים הקדושים ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים. הם משרתיו אשר אליו נגשים ומדרכי אנשים נפרשים וקדושה יחד משלשים לאל נערץ בסוד קדושים. גבורי כח לשמוע בקול דברו ולהקים מאמרו. עיני כל אליך ישברו לך מקוים ומאור שפעך חיים והווים לא נעתקים ולא דווים כי מדשן ביתך רוים ואלריך נכספים ומתאווים ולעבדך נאספים ונלוים. ואיש את רעהו מלוים ולוים וכולם יחד באהבה מקוים ולהקדישך כולם שוים. ולהעריצך זה אל זה מזהירים ומצוים באימה וביראה דברי אלהותך זה אל זה מספרים ומחויים. באין קנאה ומדון שקטים ושלווים

וכל צבא השמים משתחווים ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. חיות הקודש יקדישוך ואופנים יהללוך ואראלים יזכירוך וחשמלים יאמירוך שרפים יעריצוך ומלאכים יאדירוך ואלים ירוממוך ובני אלהים ישבחוך וכרובים יכבדוך ואישים יברכוך. ושנאנים יגדלוך ועירין וקדישים יפארוך. כי תפארת עוזמו אתה.

יא. שבעה היכלות כוננת להם לכל מדרגה ומדרגה כפי מעלתם וקורבתם. ואלה שמותם לעלות ולראות את פני ה' צבאות. היכל א' נקרא לבנת הספיר ועליו נאמר כמעשה לבנת הספיר. היכל ב' נקרא עצם השמים ועליו נאמר וכעצם השמים לטוהר. היכל ג' נקרא נגה ועליו נאמר ונוגה לו סביב היכל ד' נקרא היכל הזכות ועליו אמרו זכות ומישור לפני כסאו. ומי שיש לו זכות נכנס לשלו' ויצא לשלו' כי שם בית דין של מעלה. היכל ה' נקרא היכל האהבה על שם אברהם אבינו עליו השלו' אהבו ושם נגנזה נשמתו ושם כבוד מנוחתו. היכל ו' הוא היכל רצון כי שם רצון שוכני סנה ועליו הכבוד העליו חונה ודרך שם קולו של משה רבע"ה ונבואתו ושם ידבר אתו. היכל ז' קדש קדשים ובו שלשה ראשים הם הם הנגשים. ואתה משפיע ומשביע לכל חי רצון וכנגדם הכינות והזמנת שבעה היכלות כלולות מכל מיני זעם ועברה ומשלחת מלאכי צרה. יומם ולילה לא תכבה אשם זעום ה' יפול שם. הכל עשית יפה בעתו לתת לאיש כדי רשעתו וייראו מלפניך לעשות רצונך.

יב. אנא האל בלי שני. מצוי בלי ממציא. קיים בלי שינוי. קדמון בלי עת וזמן. אחרון בלי גבול וקץ. יה"ר מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי להופיע ממקור החפץ ולהשפיע על כל מדותיך החמודות אשר בתפילתי סדורות וכל שמותיך היקרים וכל מחנותיך הקדושים והטהורים רוח חן ונעימות ויתגלגלו רחמיך הנעלמות על המדות הנסתרות והנגלות למלאות האוצרות אשר שם השאלות לתת לכל נוצר די ספוקו להשלים את חקו ולכל גויה די מחסורה ולכל בריה די צרכה ולכל איש ואיש שאלתו ובקשתו. ואם חיים הוא שואל כי עמך מקור

חיים. ואם מזון הוא צריך מזון לכל אחד כך. ואם בנים הוא חפץ אתה מבטל גזרתו ופוקד עקרונות ורומז למלאך הממונה על ההריון כי שלשה אלה תלויים במזל העליון.

יג. ואם חכמה מבקש לא לחכמה יקרא ולא לתבונה יתן קולו אלא למי שהחכמה שלו על זאת יתפלל כל חסיד אליך וישליך יהבו עליך להשפיע עליו מחכמתך ונחה עליו רוח חכמה ובינה. כי מפיך דעת ותבונה. ויכוין להמשיך לאוצר הדרום שפע חכמה כי ישא עיניו במרום לבקש משם שאלתו כי לא תשוב ריקם בקשתו. וסוד הדברים הרוצה להחכים ידריס.

יד. ואם בעל תשובה הוא תשובתו הרמתה כי שם ביתו. ושם אוצר בקשתו. ויזמין מחשבתו ועומק דעתו למי אל כמוהו נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו. ויאיר פני הרצון אל מדת התשובה בשובה ונחת כי ידו פשוטה לקבל שבים. וזה סוד יום הכפורים בלשון רבים.

טו. ואם עושר הוא מתאוה כי קדמוהו ימי עוני ותקרב לשחת נפשו כי ירעב ולחם לא ישבע וילדיו אל אל ישועו לתת אכלם בעתו ורוח מבעתו ובולמוס אחזתו. לא למדת הצפון יצפה לא בכתב ולא בעל פה כי לא מצפון זהב יאתה וגחלים על ראשו יחתה. אלא ישים מגמתו ותשוקתו אל אלוה הנורא אשר מלפניו העושר והכבוד לפתוח את אוצרו הטוב אשר משם בקשתו ותנתן לו שאלתו כי עיני כל אליו מצפים וצופים על זה אמרו הרוצה להעשיר יצפין.

טז. ואם מן המיצר יקרא בעת צרה לא על שמאל יפנה ולא על ימין אלא למדת הרחמים יעמיק את מחשבתו בשעת תפלתו להמשיך משלש עשרה מדות של רחמים פשוטות עליונות רוחניות אל י"ג מדות התחתונות בינוניות. כי שם פני הרצון תמיד מביטים ונוטים ואז ישיבו הכל בשמחה ונסו יגון ואנחה כי היתה הרוחה. והתפלה

נשמעת ונובעת. כי המעין העליון נובע והחדרים נמלאו בדעת. אשר לא יכזבו מימיו וטל אורות ירעפו שמיו.

יז. ואם יצרו עליו מתגבר ורוצה להכניע הצר הצורר אויביו אשר בקרבו. לא לנצחים יבקש לנצחו ולהבריחו מעליו ולהכריחו שישמע עליו עומד נכתו אל אֵל אשר בידו נשמתו ורוחו. לחזק את העמודים אשר הבית נכון עליו ובהם יתחזק וישען כנגד הצר הגדול אשר כח מכחו אויבו אשר בקרבו וימשיכנו אל בית המדרש אצל למודי ה' אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ ואם חזק כשמיר מתרוצץ ויצא ממנו כלו חוצץ.

יח. ואם לחן הוא צריך כי לפני מלכים יתיצב. יכוין לעלות אל המחצב במעלות סולם מוצב מדרגה על פני הרצון למשוך משם רוח חן ותחנונים על מדת יוסף הצדיק וחפץ ה' בידו יצלח כי יתן את חנו בעיני כל שר ומושל ולעולם לא יכשל.

יט. ואם הוא נגיד ומצוה ורבים צריכים אליו ועול כולם עליו והוא צריך להתחזק עליהם ותהי יראתו על פניהם דרך שערי צדק יעלה ויבא בזאת אל הקדש פנימה לבקש משם (את) מאת שלו הממלכה והמתנשא לכל לראש. ומאתו ידרוש להשפיע בה ברכה.

כ. ואני עבדך בן אמתך לא ידעתי בלשוני מלה. ודעתי קצרה ודלה. והגתי יש לה גבול ומסלה ומשם לא תעלה למעלה ולשבחתי אין קץ ותכלה. כי אתה נורא תהלה ואיך יקיפנו בלע תכלית ותחלה וכל שכן בריה קלה ושפלה בים הגלות והדלות צלולה. ולכן לך דומיה תהלה. אבל האמנתי כי ממך נאווה כל שאלה. וללמוד אני צריך ותורה אני מבקש. חכמה אני דורש. להבין סודותיה אני מחפש. ולפתוח לבי בטעמי מצותיך אני שואל. כי אין זולתך גואל. ולא אשכח דבר מכל מה שאני לומד אני מתאוה וחומד. ועל משמרתי אני עומד. תנתן לי נפשי בשאלתי ורוחי בבקשתי. ואם המושג יקר ועמוק מי ימצאנו והמשיג נבער מדעת. אתה חונן לאדם דעת וידעתי שאיני כדאי הקשיתי לשאול.

ועמון משאול. קרוב הדבר אל הנשאל. כי הטוב לא ימנע טוב ואין טוב אלא תורה. ואם יחתום תורה ויצור תעודה מי יהנה מהסעודה העתידה. התר התר חכם הרזים. כי אין בתוכנו נביאים וחוזים. והראנו נפלאות מתורתך ואל יכלמו בי מבקשיך.

כא. אנא השם גל עיני ואביטה לדעת נתיבותיה ולפרש תעלומיה ולהבין אורחותיה. ולהשיג טעמי מצותיה וחקיה. כי במ חפצתי. חננתי תורה חנני למודה. חננתי נשמה חנני דעת ומזימה. חננתי שכל. חנני בינה והשכל. חננתי איברים רבים. חנני להרגילם למעשים טובים. חננתי נכסים. חנני בהן לחון עניים אביונים ראויים.

כב. אנא האל ידעתי כי כפי גודל שלמותך גודל חסרוני ולפי רוממותך קצרה לשוני. וכפי חכמתך נבער רעיוני. ולפי בינתך נלאה הגיוני. ולפי שבחך קצר מעוני ותושיה נדחה ממני. ולכן עשה למענך ולא למעני. כי יחיד ועני אני ומשברי אל תבישני.

כג. אנא ה' כוף כח יצרי עוכר שארי אכזרי להשתעבד לפניך ולשוב בתשובה שלימה אולי אמצא חן בעיניך והי' לבי לשמור מצותיך ונפשי לעשות רצונך ורוחי לשוח באמרתך ולשוני תהגה צדקתך. העבר עיני מראות שוא ואזני משמוע שקר וכפי מתמוך בשוחד ובגזל ורגלי לטובה ירוצו וכל שאר איברים לעבוד אל אל אחד יתברך ויתעלה.

כד. אנא אלהי אל באפך תוכיחני ובקצפך אל תדינני ובעת זעמך אל תיסרני כי מי יעמוד לפניך מאז אפך ובצל כנפיך תסתירני. ואם אני כבן סורר ומורה הורני ה' דרכיך דרך לשכון אור לאור באור החיים. ואם אני איש און ורוע דרכים חסדך גדול עלי והצלת נפשי משאול תחתייה. על כן אמרתי אראה יה בארץ החיים. ואם כזאת וכזאת עשיתי ממך לא כסיתי רק אליך חליתי כי עמך הסליחה למען תורא. ומי האיש הירא כמוני היום אברח מזעמך אליך ואל רחמיך מתוכחות מוסרך אל נחומיך ומאימת דינך אנוסה אל חמלתך ומפחדך ארוצה אל

חסדך אשר אין להם קץ ותכלה. ואחזיק בם עד אשר תאמר סלחתי כדברך.

כה. אנא ה' אם זקנתי ושכתי ושוכבתי עתה שכתי ונחמתי וכפי לפניך שטחתי לשחר את פניך להפיק רצונך. ואם לא עכשיו אימתי. כי ימי חלפו ואינם והנשארים לא ימקו בעונם ואם היום לפניך הנני מחר עיניך בי ואינני. לכן קבלני ורצני ומהר ענני ואחר כבוד תקחני עם הצדיקים תאספני ובמנוחת בעלי תשובה תנחני. ועם המנוים בחלד חלקם בחיים תמנני. וזכרני לראות בטובת בחיריך וזכרני בטוב עמך ובבנין אולמך. וכשם שראיתי בחורבנו כך אזכה לראות אותו בבנינו ובשוב ארמון לשבת על כנו.

כו. הביטה וראה את חרפתינו כי לזרים נהפכה נחלתנו טמאו את היכל קדשך וכל זב ומצורע בא אל מקום הכרובים אשר בזאת יבא אהרן אל הקדש ביום הכפורים בדם פרים ושעירים וקטרת סמים ארבעה פעמים לבד ולא בשאר ימים ועינינו רואות ונלאות ואין לאל ידינו כי עונינו ענו בנו. ואתה ה' קנא לשמך הגדול המהולל ויחד שמך בכל החיים ואת בית תפארתך תרומם תחת אשר הי' חרב ושם וחרבות ירושלים תבנה ותכונן בב"א. ובא לציון גואל לקבץ נדחי ישראל. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. בשכמל"ו.

א תוכחת מוסר פון זעם חסיד רבינו בחיי

כז. הנה כתבתי לך כתר מלכות הקדוש הזה בהיות כלול בו כמה מהמוסר בסופו ובו שבחי יתברך שמו מה שמחסד לעשות עם האדם. וטוב לאדם לאומרו למען יכנע לבבו הערל. ואוסיף ידי לכתוב תוכחת מוסר של רבינו בחיי החסיד הביאו בעל **ספר אור קדמון** וז"ל:

כת. ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו. נפשי עוז תדרכי וצורך ברכי וחין לפניו ערכי ושיחה לנגדו שפכי.

והתעוררי משנתיכיל¹ והתבונני מקומיכי אי מזה באת² ואנה תלכי³.

כט. נפשי אל תהי כסוס כפרד אין הבין וכשכור נרדם ואיש נדהם. כי ממקום בינה קורצת וממעין החכמה לוקחת וממקום קדוש הובאת ומעיר גבורים הוצאת מאת ה' מן השמים.

ל. נפשי לבשי בגדי שכל והתאזרי אזור בינה ומלטי את נפשך מהבלי פגרך⁴ אשר את מתגורת בו. ואל ישיאך לבך בנועם חמדותיו ואל יסיתך בנועם תאוותיו אשר ימאסו כמו מים יתהלכו למו. וזכרי כי לא לעזר ולא להועיל ראשיתם כי אם לבושת וגם לחרפה אחריתם.

לא. נפשי שוטטי ברחובות תבונתך וסוכבי בחדרי חכמתך. ובואי עד תכונת בנין משכיתך אשר בעפר יסודו. הלא גוף נמאס ופגר מובס. קרוץ ממעין נרפש וממקור משחת. בנוי מטיפה סרוחה שרופה באש כסוחה⁵. גולם כדמות תולעה והי' רק זועה. עצור בבטן מטונף. סגור ברחם מלוכלך. נולד בצירים וחבלים ראות עמל והבלים. כל היום התאוה תאוה וסר ממוסר וממצוה. כל היום בחשך הולך. דל אביון עני והלך. לא דעת לו מבלעדיך. ולא תבונה לו מבלתך. בחייו ובמותו אפר. בעודו תולעים יסוכבוהו באחריתו רימה וגוש עפר יכסוהו. לא ידע בין ימינו ושמאלו טמון בארץ חבלו.

לב. לכן לכי את⁶ ומלכי עליו. כי לבני חכמה מלוכה תאות ועבד אויל⁷ לחכם לב⁸ ואל תלכי בשרירות לבך הרע. ואל תבקשי

(ו) משינת הבלי העולם.

(ז) מטיפה סרוחה.

(ח) למקום עפר רמה ותולעה.

(ט) גופך.

(י) לשון קוצים כסוחים נכרתים.

(יא) נגד הנשטה אמר כן.

(יב) הוא הגוף.

במועצותיו ומאסי בבצע מעשקותיו. אל תבטחי בעושק ובגזל אל תהבלי כי העושק יהולל חכם ויאבד לב מתנה.

לג. נפשי שיתי לבך למסלה דרך הלכת. כי הכל הי' מן העפר. אמנם הכל שב אל העפר ולכל נברא ונוצר יש קץ ותכלית לשוב אל הארץ אשר ממנו לוקח. החיים והמות אחים שבתם יחד איש באחיו ואיש ברעהו ידובקו יתלכדו לא יתפרדו. אחוזים בשתי קצוות גשר רעוע וכל ברואי תבל עוברים עליו החיים מובאו והמות מוצאו. החיים בונה והמות סותר. החיים זורע והמות קוצר. החיים נוטע והמות עוקר. החיים מחבר והמות מפריד. החיים מאסף והמות מפזר. ודעי נא וראי כי גם עליך יעבור כוס ותצאי ממלון הדרך ברגע כי יקרך עת ופגע ותשובי אל בית עולמך. ביום ההוא תרצי פעולתך ותקח משכורתך חלף עבודתך אשר יגעת בו בעה"ז אם טוב ואם רע.

לד. לכן שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך וקומי רוני למלכך יומך ולילך. שאי אליו כפים והשתחוי לו על אפים בכריעה על ברכים ועפעפיך יזלו מים אולי יתאו המלך יפיך ויחון עליך בימי ענייך בעה"ז וישא פניו אליך וישם לך שלום אחרי שובך למנוחיכי. כי מעולם למל עליכי.

לה. נפשי הכיני צידה לרוב אל תמעטי בעוד בחיים חיותך ויש לאל ידך כי רב ממך הדרך ואל תאמרי למחר אקח צידה כי פנה היום. ולא תדעי מה ילד יום. ודעי כי תמול לעד לא ישוב וכל אשר פעלת בו שקול וספור וחשוב. ואל תאמרי מחר אעשה כי יום המות מכל חי מכוסה. ומהרי בכל יום חקו. כי המות בכל עת ישלח חציו וברקו. ואל תתמהמי מעשות חק דבר יום ביומו. כי כצפור נודדת מקנה כן איש נודד ממקומו. ואל תדמי בנפשך כי אחרי צאתך ממסגר פגרך תשובי לתוכחת ממשובה נצחת. כי לא יתכן לך אז עשות טוב ורע ולא יועילך תשובה ממשובה. ולא הנוחם מרשע ואשמה ופשע. כי העולם

ההוא נכון לחשבון וספר כל חתום וסתום וצפון אשר ביד כל אדם חתום וערוך לשלם שכר טוב ליראי ה' ולחושבי שמו ולהנקם בו נקם ברית משוכחי אל האומרים לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו מה שדי כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בו.

לו. נפשי אם חכמת חכמת לך ואם לצת אתך תלין משוגתך. שמעי מוסר וחכמי ואל תפרעי. שייתי על לבך תמיד דברי קהלת בן דוד המלך. סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע. ואל תשכח כי ביד כל אדם יחתום לדעת כל איש מעשהו. וזכרי כי אין חשך ואין צלמות להסתור שם פועלי און. בקשי את ה' קונך. בכל כחך ואונך. בקשי צדק בקשי ענוה אולי תסתרי ביום אף ה' וביום חרון אפו ותזהירי כזוהר הרקיע וכצאת השמש בגבורתו ותזרחי עליך שמש צדקה ומרפא בכנפיה. ועתה קומי לכי התחנני לאדוניך ושאי זמרה לאלהיך. הללויה כי טוב זמרה לאלהינו כי נעים נאוה תהלה.

א תוכחת מוסר פון רבי יהודה החסיד

לז. אזכרה יום מותי. ומאין באתי ולפני מי עמידתי. באתי מליחה סרוחה. ואלכה אל עמק שוחה. ולפני מי מגיד אדם שיחה". גויתי תסרת. כי נשמתי תברח. תולעת תפרח וצלמות יגאלוהו. ושופו עצמותי לא רואו. וכדומן על פני השדה. תולעת בי תרדה. אין גואל ואין פודה. זרה רוחי לאשתי. לבני בטני נתעבתי. ובעיני כל נמאסתי. חביבי ורעי המה יעזבוני. ואקרא שמה אמי ואחותי לרימה. טרף אהי' לְשִׁינֵיהֶם ויחפרו בי מעונותיהם. ויחנו עם ילדיהם. יחד יבאו גדודים. רמה ותולעה צמודים. לאכול עצמי וגידים. כל קרבי ירמסו. יחלידו וגם ידרסו ועל כל בשרי ועורי יבוסו. לא ארים ידי ורגלי. ולא

(ד) כיון למאמר התנא הסתכל בשלשה דברים ואין אתם בא לידי עבירה, דע מאין וכו'.

אוכל לגרשם מעלי. אכול יאכלו עלי. מעניתם יאריכו. וכליותי יפלו וידרכו. ומררתי לארץ ישפכו. נמלה תורשיני תולע תאכלני. רגב ורימה תמתקני. סביבות שני רימה. תשכון כחומה. ועל ראשי אדמה. עיני תמקנה בחוריהם. ורמה תבא בהן ירבצו שם גוריהן. כי תאכלנו. ולא ישאר ממנו. נמלים שם יקננו. צמתו בכור הדרי. ורימה תכסה כל אברי. ועל חלקת צוארי. קדקדי וכל קרבי מוחי וכל טובי תולעת תתעדן בי. רוחי חובלה. ונפשי נבהלה. ביד מלאכי חבלה. שאול ישאלוני והמה יעידוני. וכל לבי יועידני. תרחם נא נשמתני. ועל אברי וגויתי. ואבא בשלום אל מנוחתי.

מרגניתא דבי רב, הביאה בעל אור קדמון ובעל ספר ראשית חכמה, הביאה מרבי מאיר לעורר ולתוכחת.

לח. אמר רב, האָט רב געזאָגט, הקב"ה האָט געזאָגט צו די אידן, עס העלפט אייך נישט קיין יסורים און קיין שטראָף און קיין התראות און קיין גלות און קיין הבטחה און קיין קללות און קיין נחמות און קיין בושה און פחד און קיין פאַרכט פאַר דעם דין און חשבון. און דעם וואָס עס העלפט נישט די אַלע זאָכן דער פאַרלירט זיינע זכיות און פאַרמיידט פון זיך פיל גוטס, און זיינע יאָרן ווערן קורץ און באַקומט אַ שלעכטן נאָמען און מען דערמאָנט צו אים זיינע זינד און די זינד פון זיינע עלטערן, און זיין תפילה ווערט נישט צוגעהערט, אַלע זיינע מעשים ווערן מפורסם און ער וועט מוזן געבן אַ דין וחשבון, און די שמחה וואָס זיין יצר הרע האָט אים געמאַכט וועט אים ווערן צו קלאָג, און זיי וועלן פון אים געמאַנט ווערן מיט פינסטערע דינים.

ועוד, און נאָך האָט רב געזאָגט, אַז אַ מענטש זינדיגט מיט זיינע אויגן ווערן זיינע אויגן טונקל, מיט די אויערן וועט ער הערן זיין שאַנד. אויב ער האָט געזינדיגט מיט זיין מויל וועלן זיינע רייד נישט צוגעהערט ווערן. מיט זיין מתשבה ווערט זיין פנים גרין. מיט זיין צונג קומען יסורים אויף אים. מיט זיינע הענט נידערט ער אַראָפּ פון זיין

כבוד. מיט זיין האַרץ שטאַרבט ער מחמת דאגה. מיט זיינע פיס ווערן זיינע יאָרן געקירצט. אויב ער האָט נאָך געמאַכט אַנדערע זינדיגן באַגראָבט ער זיין ווייב און קינדער. אויב ער האָט געזינדיגט מיט ליצנות ווערט זיין גזר דין געחתמ'עט.

וכי, און וואָס פאַראַ הנאה האָט דער מענטש פון זיינע זינד, און צום סוף וועט ער גיין פון דער וועלט פון לעבן צום טויט, פון ליכט צו פינסטערניש. פיל עשירים זענען אַוועקגעגאַנגען פון דער וועלט מיט קרענקונג. פיל חכמים איז זיי זייער חכמה געווען אַן אומגליק. פיל מענטשן וואָס האָבן קינדער און האָבן זיך נישט געפרייט מיט זיי. פיל אַלטע לייט האָבן נישט דערלעבט כבוד. פיל יונגעלייט זענען געשטאַרבן אין זייער חופה.

וכי, וואָס פאַראַ הנאה איז פון אַן עסן וואָס ברענגט קראַנקהייט, וואָס פאַר אַ שמחה איז דאָס אַז זי ברענגט דעם מענטש צו זאָרג.

ווער איז אַ בן עולם הבא

לט. ואיזהו, און ווער איז אַ בן עולם הבא, דער וואָס דערווייטערט זיך פון עבירות און פון שלעכטע געדאַנקען און פון שנאת חנם און פון שלעכטע זאַכן און איז מקיים מצוות און איז אַן עניו און דערווייטערט זיך פון עבירות און איז זיך מתוודה פאַר השם יתברך אויף זיינע זינד.

והמתחבר, אָבער דער וואָס באַהעפט זיך צו אַ רשע דערצערנט השם יתברך, און דער וואָס פאַרפירט זיין חבר פון גוטן וועג צום שלעכטן, דער שטאַרבט אין האַלב יאָרן. דער וואָס שפעט פון מצוות איז מען אין הימל אויף אים זיך נישט מרחם. דער וואָס שפעט פון דער אַרימקייט פון אַרעמע לייט, וועט ער זיך מייגע זיין און אַנקלויבן געלט און אַנדערע וועלן עס עסן. און דער וואָס איז געוואוינט צו פאַרשעמען זיין חבר, איז זיין בוך פון עבירות אָפן צו שטראַפן אים פאַר זיי. און עס איז נישט דאָ קיין ערגערס פון דעם וואָס

איז עוסק אין פאלשקייט. וויי צו דעם וואָס ער מיינט אַז די וועלט איז אַן אייביגע וועלט. וויי איז צו דעם וואָס זיין יצר הרע איז אים מנצח.

אשרי, וואויל צו דעם וואָס איז אַ ירא שמים. וואויל צו דעם וואָס ער איז אַן עניו. וואויל צו דעם וואָס איז אַפגעהיטן אין זיינע זאַכן. וואויל צו דעם וואָס טוט הערן תורה יעדן טאָג. די תורה שטייט פאַר דעם מענטש און זאָגט צו אים, השם יתברך איז מיט דיר, איך בין געקומען דיך לערנען, וואויל וועט דיר זיין אַז דו וועסט מיך געדענקען, וואויל איז דיר אויב דו וועסט מיך באַהאַלטן אין דיין האַרץ, וואויל איז דיר אויב דו וועסט מיך מקיים זיין און וואויל איז דיר אויב דו וועסט מיך צוהערן, און יעדן טאָג וועט דיין טראַכטונג זיין אין מיר, ווייל דורך מיר וועלן זיך מערן דינע טעג.

הרחק, דערווייטער זיך פון אַן עבירה און באַהעפט זיך אין דער תורה. אַנטלויף פון כבוד און דו זאָלסט שטענדיג טראַכטן אין זיין חכמה. זי וועט דיך מאַכן רוען און וועט דיך זאָט מאַכן. און געדענק פון וואָס דו ביסט באַשאַפן געוואָרן, פון אַ טפה סרוחה, ביסט אַנגעגרייט צו ערד. דעריבער דערווייטער זיך פון אַן עבירה, און דין השי"ת מיט שמחה, וועט דיר דאָס זיין צו דערבאַרעמדיגקייט, און גרייט דיר אַן שפייז אויף דעם ווייטן וועג. און אַז דו וועסט דינען גאָט מיט ליבשאַפט, וועט דיר וואויל זיין אויף דער וועלט און אויף יענער וועלט.

צו געדענקען דעם יום המיתה זאָל אַ מענטש זאָגן צו זיין האַרץ וכו'. – פון ספר הישר לרבינו תם.

מ. בזכרון, ביים געדענקען דעם טאָג פון זיין שטאַרבן, זאָל ער זאָגן צו זיין האַרץ:

לבי, מיין האַרץ, איך ווייס אַז דו ביסט באַשאַפן געוואָרן ווידער צו ווערן ערד, פאַרוואָס זאָלסטו נישט געדענקען דיין סוף, דו לעבסט ווי אַ שאַטן וואָס גייט אַוועק און ווי רויך וואָס גייט דורך דעם

פענסטער. דינע טעג זענען געציילט, וואָס עס גייט אַוועק אַ טאָג ווערט געמינערט פון דיין לעבן. אויף וועמען האָסטו בטחון, וואָס ביסטו מורד אין השם יתברך, און פאַרוואָס באַטראַכסטו נישט דעם ביטערן טאָג, אַ טאָג וואָס מען וועט דרך טראַגן אויף די אַקסלען און מען וועט דרך לייגן אין קבר אַריין, און אויף אַלע דינע מעשים וועסטו מוזן חשבון געבן, דו וועסט זען דעם בוך אָפן און וואָגשאַלן פון משפט, און וואָס וועסטו ענטפערן אויף דינע זינד. דעמאָלטס וועסטו זען דעם סוף פון דינע מעשים, און וועסט באַקומען דיין באַצאָלונג דערפאַר. דער טאָג איז אַ פאַרכטיגער טאָג.

יום, אַ טאָג פון קלאַג, אַ טאָג פון דערשרעקעניש און געשריי, אַ טאָג פון ביטערע קלאַג, אַ טאָג וואָס דיין נשמה וועט אַרויסגיין און דער גוף וועט בלייבן פול מיט שאַנד און וועט ליגן ווי אַ שטיין.

אתה, און דו, מענטש, צו וועמען וועסטו לויפן צו הילף, ווער וועט דיר זיין איין באַשיצונג, דעמאָלט וועסטו זאָגן וויי איז מיר, וואָס האָב איך געטאָן און ווייל האָב איך נישט געהערט די רייד פון גאָט און צום ווילן פון מיין האַרץ האָב איך געקערט. מיט וואָס וועל איך מיך צודעקן און איך בין נאַקעט.

התקושש, ווער בעסער אַצינד פאַרשעמט און זיי זיך מתוודה פאַר גאָט, ווילאַנג די נשמה איז נאָך אין דיין גוף, איידער דינע שטערן וועלן פינסטער ווערן, זאָלסטו זאָגן, איך בעט דרך, גאָט, העלף מיר תשובה טאָן פאַר דיר, איך זאָל טאָן דיין ווילן, פון שווערע יסורים זיי מיך מציל און פון דעם טויט לייז מיך אויס, און זאָלסט ברענגען משיח צדקיננו, זאָלסט אָפטאָן דאָס שטיינערנע האַרץ פון אונז. דעמאָלט וועט זיך פרייען אונזער האַרץ, אמן.

